

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПISKA
до проєкту Закону України «Про внесення змін до Кримінального
процесуального кодексу України щодо захисту прав та інтересів дитини у
разі затримання або тримання під вартою її батьків»

1. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Під час аналізу законодавства на предмет дотримання прав дитини встановлено, що на сьогодні є неврегульованим питання захисту прав дитини, у разі якщо до батьків застосовано такий захід забезпечення кримінального провадження як затримання та запобіжний захід у вигляді тримання під вартою.

Внаслідок того, що дитина у зазначеній ситуації фактично залишається без піклування батьків та зазнає негативного психо-емоційного впливу, захист її інтересів потребує особливої уваги з боку держави.

Відповідно до статті 24 Закону України «Про охорону дитинства» посадові особи органів державної влади та органів місцевого самоврядування, поліцейські, працівники відповідних структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій, житлово-експлуатаційних організацій, навчальних закладів, громадяни та інші особи, яким стало відомо про факт залишення дитини без опіки (піклування) батьків, зобов'язані негайно повідомити про це органи опіки та піклування за місцем знаходження дитини.

Також відповідно до пункту 4 Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 № 866, особи, яким стало відомо про факт залишення дитини без батьківського піклування, зобов'язані негайно повідомити про це службу у справах дітей за місцем виявлення дитини.

Орган опіки та піклування повинен з'ясувати іншу інформацію щодо дитини, що має істотне значення, та вжити заходів щодо забезпечення її прав та інтересів.

Таким чином, законодавством України на орган опіки та піклування покладено обов'язок вжиття заходів щодо захисту прав дитини, яка залишилася без піклування батьків, у тому числі у зв'язку з перебуванням її батьків під вартою на час слідства.

Проте зазначені положення законодавства у сфері охорони дитинства не узгоджуються з нормами кримінального процесуального законодавства, яким у своїй діяльності керуються представники правоохоронних органів та суд.

Так, затримання особи можливе за наявності відповідної ухвали слідчого судді, суду або у передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України випадках без такої (статті 207, 208 Кримінального процесуального кодексу України). Проте жодна із таких процедур не передбачає обов'язок службових осіб, уповноважених на затримання особи, слідчого, прокурора інформувати органи опіки та піклування про дитину, яка внаслідок таких процесуальних дій залишилася без догляду та піклування батьків.

Таким чином, при здійсненні затримання особи на підставі ухвали слідчого судді, суду про дозвіл на затримання з метою приводу та затримання без ухвали слідчого судді, суду (із наступним застосуванням запобіжного заходу у вигляді

тримання під вартою) необхідно враховувати те, що дитина може залишитись без догляду та необхідного піклування на тривалий час, а затримані у таких випадках батьки не зможуть забезпечити захист її інтересів.

Статтею 3 Конвенції ООН про права дитини передбачено, що в усіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, що займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини.

2. Цілі і завдання прийняття законопроекту

Проект спрямований на всебічне врахування та неуклінне дотримання прав та інтересів дитини, яка знаходиться на утриманні особи, щодо якої уже застосовується запобіжний захід у вигляді тримання під вартою.

3. Загальна характеристика та основні положення законопроекту

Проектом пропонується доповнити:

- статтю 191 КПК України частиною дев'ятою такого змісту:

« 9. Уповноважена службова особа, яка на підставі ухвали слідчого судді, суду про дозвіл на затримання, затримала особу, зобов'язана негайно повідомити про наявність на утриманні затриманої особи дитини, яка залишається без догляду, орган опіки та піклування за місцем знаходження такої дитини для вжиття необхідних заходів щодо тимчасового влаштування дитини. Про вжиті заходи уповноважена службова особа інформує затриману особу, прокурора, слідчого суддю, суд і приєднує копію листа до матеріалів кримінального провадження»;

- статтю 194 КПК України частиною дев'ятою такого змісту:

«9. У разі наявності в особи, відносно якої застосовано запобіжний захід тримання під вартою, дитини, яка перебуває на утриманні підозрюваного, обвинуваченого та залишається без догляду у зв'язку із застосуванням вказаного запобіжного заходу, слідчий, прокурор звертається до органу опіки та піклування за місцем знаходження такої дитини для вжиття необхідних заходів щодо тимчасового влаштування дитини. Про вжиті заходи слідчий, прокурор письмово повідомляє підозрюваного, обвинуваченого, слідчого суддю, суд і приєднує копію листа до матеріалів кримінального провадження»;

- статтю 213 КПК України частиною шостою такого змісту:

«6. У разі наявності на утриманні затриманої особи дитини, яка залишилась без догляду, уповноважена службова особа, що здійснила затримання, зобов'язана негайно повідомити про це орган опіки та піклування за місцем знаходження такої дитини для вжиття необхідних заходів щодо тимчасового влаштування дитини. Про вжиті заходи уповноважена службова особа, що здійснила затримання, письмово повідомляє затриманого, слідчого, прокурора, слідчого суддю, суд і приєднує копію листа до матеріалів кримінального провадження».

4. Стан нормативно-правової бази у цій сфері правового регулювання

Основними нормативно-правовими актами у цій сфері правового регулювання є Конституція України, Кримінальний процесуальний кодекс України.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація положень зазначеного Закону не потребує додаткових фінансових витрат з Державного бюджету України.

6. Прогноз соціально-економічних, правових та інших наслідків прийняття акта

Прийняття законопроекту сприятиме належному захисту прав та інтересів дитини.

Народні депутати України

Яцик Ю.Г. (посв. 285)

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ЯЦИК ЮЛІЯ ГРИГОРІВНА
Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA104000000F9AF3B0036690401
Дійсний до: 09.06.2020 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 285д9/1-2020/67096 від 04.06.2020

99091